

lum quod difficultè potest vitari, & ideo ut vitetur habet inclinare ad eligendum minus malum, quod secundum se voluntari repugnat, solumque eligitur ut conduceat ad talem finem, hinc sit ut involuntarium in operibus meru factis repertum, ex ipso meru quodammodo ortum ducat, & non ei per accidens solum adjungatur, sicut in his quae sunt ex concupiscentia.

§. III.

Vix ignorantia causet involuntarium?

11. Ignorantia dividitur in antecedentem, concomitantem, & consequentem. Antecedens ea dicitur qua antecedit actum voluntatis, hoc est qua nullo modo est volita, unde ad illam requiritur, quod ille qui ignorat, sufficientem adhibeat diligentiam ad eam vincendam, cum tali intentione, ut si ea ablata esset, non produceret effectum quem producere ex ignorantia. Exempli causa, emittit aliquis sagittam in aliquem locum ubi est homo absconditus, ignorat tamen ibi latere hominem, & sufficientem adhibet diligentiam ut exploret an ibi sit homo, ea intentione ut si sciret eum ibi latere, sagittam non emitteret: si ille tamen hominem configat, & interficiat, talis occisio dicitur procedere ex ignorantia antecedenti.

12. Concomitans vocatur illa qua merè per accidens & concomitanter se habet ad actum voluntatis, & qua neque movet hominem ad operandum, neque illum removet seu prohibet ab operatione, sed homo est ita dispositus, ut aequaliter & eodem modo operaretur, si talis ignorantia non adesset, ac operatus cum illa: v. g. si quis venationis causâ circumeat sylvam, & deprehendat hostem, ignorat tamen eum esse hostem, & adhibet prius sufficienti diligentia, existimans esse feram ibi latitatem, emittit sagittam, & interficit hostem, talis occisio dicitur procedere ex ignorantia concomitanti, quia tunc licet ille ignoret esse hostem, est tamen ita dispositus, ut si illum agnosceret, interficeret.

13. Denique ignorantia consequens illa est qua consequitur actum voluntatis, seu qua volita est, quando scilicet voluntas vult ignorare id quod scire poterat & tenebatur. Porro duplickey ignorantia potest esse volita, primò directe, quando scilicet voluntas expresè vult rem aliquam ignorare, ut liberius peccet, iuxta illud Psalmi 35. *Noluit intelligere ut bene ageret, & haec ignorantia dicitur affectata.* Secundo indirecte, quando voluntas expresè quidem non vult ignorare, non tamen curat addiscere ea qua potest & tenetur scire, & haec ignorantia vocatur *crassa*, quia est voluntaria ob incuriam negligenter voluntatis, qua tepon veluti impinguatur & incrassatur. Dicitur etiam *supina*, quia qui desideres sunt, supini jacere solent. His premissis.

14. Dico, ignorantiam antecedentem causare involuntarium simpliciter; consequentem voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid; concomitante vero neque causare voluntarium, neque involuntarium, sed non voluntariū.

Prima pars hujus assertio patet, quod enim causat effectum omnino nolitum, & repugnante inclinationi voluntatis, causat involuntarium simpliciter: Sed ignorantia antecedens hoc præstat, ut patet in exemplo supra adducto, proponens enim sagittam ex ignorantia antecedente, occidit hominem quem noluisse occidere, & quem dolere

occidisse: Ergo ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter.

15. Secunda verò sic ostenditur: Qui vult causam alicuius effectus, vult etiam in ipsa causa effectum ex ea secutum: Ergo cum ignorantia consequens sit simpliciter volita, etiam effectus ex illa secutus, erit simpliciter volitus in illa, & per consequens simpliciter voluntarius.

16. Quod verò talis ignorantia causet involuntarium secundum quid, sic probatur: Quod fit contra aliquam inclinationem voluntatis, est involuntarium secundum quid: Sed effectus proveniens ex ignorantia consequente, fit contra aliquam inclinationem voluntatis: Ergo est involuntarius secundum quid. Major patet, Minor probatur. Operans cum tali ignorantia, ita est affectus dum operatur, ut si adesset scientia, non posset effectum, unde illo posito, & adveniente scientia, tristatur; ut patet cum quis non facta sufficienti diligentia, putans occidere feram, occidit amicum: Ergo voluntas operans cum tali ignorantia, habet aliquam inclinationem in oppositum. Patet consequentia, nam ut ait Aristoteles 3. Ethic. cap. 1. *Eorum qui per insciit. magant, is quem facili pauper, invitus egisse dicuntur.*

17. Tertia demum pars; qua asserta ignorantiam concomitantem neque causare voluntarium neque involuntarium, sed non voluntarium, patet exemplo supra adducto; si aliquis enim ardenter hostis necem exoptans, & casu per sylvam obambulans, credens interficere feram, occidat inimicum, talis hostis interne, ex una parte non est involuntaria positivè, cum voluntati occisoris nequaquam repugnet, non est etiam positivè voluntaria, cum voluntarium debeat esse à principio intrinseco cum cognitione, ille vero ignoret ibi latere hostem, unde emissio sagittæ non impetratur nisi à voluntate necandi feram: Ergo talis effectus neque est voluntarius, neque involuntarius, sed solum non voluntarius.

18. Ex his intelliges, ignorantiam antecedentem excusare à peccato, cum tollat rationem voluntarij, sine qua non potest esse peccatum; consequentem accusare, cum effectus ex illa secutus sit simpliciter volitus; concomitante vero ne exculpare, quia non tollit omnem voluntatem saltem conditionatam peccati, nec accusare de se, quia voluntas non peccat, dum omnem debitam & sufficientem diligentiam adhibet.

CAPUT IV.

De voluntario lib ero.

1. Liberum tripliciter dicitur, à servitute, à coactione, & à necessitate. Non agemus huc de prima vel secunda specie libertatis, sed solum de tercia, qua libertas arbitrij seu indifferentia appellari solet, de qua egregie Bernardus serm. 81. in Cantica: *Arbitrij libertas est plene divinum quiddam, præfulgens in anima, tanquam gemma in anno.*

§. I.

DE VOLUNTARIO ET INVOLUNTARIO. 27

§. I.

Libertas indifferentia convenit homini, non solum in statu natura integra, seu in creatione sua, sed etiam post Adalapsum, & in statu natura corrupta.

2. Utrumque de fide certum est, nam de homine in primo statu considerato dicitur Genes. 1: *Facianus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, quod SS. Patres ad libertatem indifferentiam, quam homo à Deo in creatione accepit, communiter referunt, ut Tertullianus, Irenæus, Damascenus, & alii.

Nec obest quod etiam plures per imaginem Dei in homine intelligent dominium ejus super reliquias creaturas. Consequens enim est, ut qui habet aliorum dominium, habeat multò magis & sui. Unde Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 6. *Quale enim erat ut totius mundi possidens homo, non in primis animi sui possessione regnaret, aliorum dominus, sui famulus.* Et Novatianus lib. de Trinit. cap. 1. *Cum omnia (inquit) in servitatem illi dedisset, solum liberam esse voluit; nam & liber esse debuerat, ne incongrueveret imago Dei serviret.* Ex quo probata manet secunda pars, cùm enim imago Dei non fuerit omnino delata in nobis per peccatum originale, post lapsum Adami, & in statu natura corrupta, remansit in homine libertas indifferentia, licet non tam perfecta, sicut erat in statu justitiae originalis. Unde Tridentinum sicc. 6. can. 3. *Si quis liberum hominis arbitrium, post Adalapsum amissum & extinctum esse dixerit, anathema sit.*

3. Dices primò: D. Augustinus passim docet hominem liberum arbitrium per peccatum amissum: Ergo censet hominem in statu natura lapsæ, libero carere arbitrio, in peccatum originale. Consequentia patet, Antecedens probatur ex Enchiridio ad Laurentium cap. 30. ubi hæc scribit: *Liberum arbitrio male utens homo, & se perdidit & ipsum. Sicut enim quis occidit, utique vivendo se occidit; sed se occidendo non vivit, nec seipsum potest resuscitare cum occiderit: Ita cum liberum peccare arbitrio, viatore peccato, amissum est & liberum arbitrium.* Et lib. 14. de civit. Dei cap. 11. *Arbitrium (inquit) voluntatis tunc est verè liberum, cum vitijs peccati que non servit. Tale datum est à Deo, quod amissum proprii vitio, nisi à quo dari possit, reddi non potest.* Item epist. 107. ad Vitalem ait quod liberum arbitrium ad diligendū Deum, primi peccati granditate perdidimus.

4. Respondeo Augustinum duobus prioribus locis solum velle libatum arbitrium amissum esse per peccatum, quantum ad statum, non verò quantum ad substantiam; quia nimis per peccatum amissum felicissimum illum statum quem habebat in Adamo, cui nulla ad recte agendum inerat difficultas, nullus concupiscentia dominatus, nulla servitus peccati, nullum vulnus, sed plena & integra vires ad bene faciendum, & vitandum peccatum. Ita clarè seipsum explicat lib. 1. ad Bonifacium contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 2. ubi ait: *Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem perierit per peccatum, sed illa qua in Paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate Iustitiam, propter quod natura humana, divinā indiget gratiā.* Et lib. 2. cap. 15. *Peccato Adalapsus (inquit) liberum ar-*

Pars II.

bitrum de natura hominis perisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis Diabolo; ad bene autem pieque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiā fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, cognitionis, sermonis, adiuta. In tertio verò loco non simpliciter ait, nos perdidisse liberum arbitrium peccato primi parentis, sed illud perdidisse ad diligendum Deum, quia nimis voluntas hominis lapsi, nisi reparata per gratiam, Deum super omnia diligere non potest, dilectione etiam naturali, ut in Tractatu de gratia cap. 3. ostendimus.

5. Dices secundò: Augustinus in homine lapsō peccandi necessitatem agnoscit: Ergo censet, in ipso non remanere liberum arbitrium ad bonum & ad malum: Consequentia manifesta est, Antecedens probatur, tum ex disputatione secunda ipsius contra Fortunatum Manichæum, ubi sic ait: *Liberum voluntatis arbitrium in illo homine fuisse dico, qui primus formatus est. Ille sic factus est, ut nihil omnino voluntati ejus posset resistere, si vellet Dei præcepta servare. Postquam autem liberum ipsa voluntate peccavit, nos in necessitate precipitati sumus, qui ab ejus stirpe descendimus.* Tum ex illo dicto Augustini contra Julianum: *Multum erras qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel non intelligis illius peccati esse pénam, quod nulla necessitate commissum est;*

6. Respondeo D. Augustinum his & similibus locis, non loqui de necessitate peccandi hinc & nunc, & absoluta, sed de necessitate quadam peccandi vagè & indeterminatè; quia licet homo in statu natura lapsa possit singula divinè vitare peccata, tum mortalia, tum venialia; non potest tamen omnia collectivè evitere peccata mortalia, absque gratia medicinali Salvatoris, quā carendi meritum invehit peccatum originale; nec omnia vitare venialia generatim, absque singulari privilegio ac Gratiæ dono, quod solidi B. Virgini concessum est, ut dicimus in Tractatu de gratia. Unde S. Thomas qu. 25. de verit. art. 12. ad 7. expônens illud Psalmi 24. de necessitatibus meis erue me, quod peccata dicuntur necessaria, inquantum non possunt vitari omnia, quamvis possint vitari singula. Hæc necessitas peccandi in genere, in statu natura lapsa, antequam voluntas divinæ gratiæ sanetur & roboretur, multis in locis adstruitur à S. Augustino, præsertim lib. 3. ad Bonifacium cap. 8. ubi ait, *Liberum arbitrium captivatum, non nisi ad peccandum valet: ad futurum verò, nisi divinitus liberatum, adjungunque non valet.*

7. Dices tertio: D. Augustinum in libro operis imperfecti contra Julianum, & pluribus alijs in locis, bifrontem indifferentia potestatem, quam Julianus & alij Pelagiani, in libertatem inducebant, acerrime impugnat, eamque veluti basim, & fontem, ac nūdum hæresi pelagianæ rejicit: Ergo talis libertas non potest tribui hominibus in statu natura lapsa, sine hæresi manifesta, & evidenti cum Pelagianis commercio.

8. Respondeo Augustinum reprobasse libertatem indifferentiam, quam Julianus & alij Pelagiani admitebant, quia existimabant voluntatem hominum subindeque negabant liberum arbitrium per peccatum Adami fuisse attenuatum ac debilitatum, & ratione concupiscentia magis propensum ad bonum delectabile contrarium rationi, quam ad bonum honestum & rationi consonum,

C 2 consonum,

confonum, ut testatur D. Prosper in epistola ad Augustinum, ubi Massiliensium errores referens, ait: *Putant, ut quia pravaricator ideo dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuisse, quia voluit, & quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatem ad bonum, parique momento animum se ad viaa vel virtutes movere.*

§. II.

Ad humanorum actuum moralitatem, seu ad meritum & demeritum, non sufficit libertas à coactio- ne, sed requiritur libertas indifferentia.

9. Hæc etiam assertio est certa de fide, & opposita sententia ab Innocentio X. damnata ut heretica, constatque ex SS. Patribus, qui passim docent sublata libertate indifferentiae actus nostros nec præmio, nec poenâ, nec laude, nec vituperio dignos esse. Ita Hieronymus lib. 2. contra Jovinianum, ubi sic ait: *Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutes nec ad vicia necessitate trahimur, alioquin ubi necessitas est, nec damnatio, nec corona est.* Quod dictum refert Augustinus de natura & gratia cap. 5. illudque approbat ut verissimum, certissimum, atque notissimum. Et in lib. de duabus animabus cap. 11. ait quod *Ibla cantant & in montibus Pastores, & in Theatris Poeta, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & Magistri in Scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum.*

Idem docet D. Thomas quæst. 6. de malo artic. unico his verbis: *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate se movet ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogere tur, non enim omne necessarium est violentum.* De qua sententia continuo sic censet: *Hæc autem opinio est heretica, solit enim rationem meriti & demeriti ab actibus humanis.* Et in 2. distinct. 24. qu. 3. artic. 3. ait quod ibi incipit genus moris, ubi primò dominium voluntatis inventur: *Sed dominium voluntatis est per libertatem indifferentiae, per quam in ejus potestate est agere vel non agere, aut age re hoc vel illud, ut docet idem S. Doctor 1. p. q. 82. art. 1. ad 3. ubi dicit quod sumus Domini nostrorum actu um, secundum quod possumus hoc vel illud eligere:* Ergo libertas indifferentiae est fundamentum moralitatis, subindeque meriti & demeriti actuum humanorum.

Ratio etiam id suader, nam actus nostri non alia ratione dicuntur morales, nisi quia subjacent regulis morum, & ab illis regulantur: sicut actio aliqua ex eo artificialis dicitur, quod subditur regulis artis: Sed actus pure spontanei, & à sola coactione immunes, non possunt regulis morum subjici, nec ab eis dirigi & regulari: Ergo nec morales dici. Major patet, Minor vero sic ostenditur. Cū regula seu lex adhibetur actionibus, ut eas ab extremis ad medium regulæ deducat, frusta illa adhiberetur actioni que non est variabilis secundum medium & extrema, sed suâperte naturâ invariabilis, & ad unum determinata: Atqui actus pure spontanei, & à sola coactione immunes, sunt omnino invariabiles, & ad unum ex sua natura determinati, ut constat in amore beatifico, & in volitione beatitudinis in communi: Ergo illi non possunt subjici regulis morum, nec ab eis dirigi & regulari.

10. Observandum tamen, quod ut actus sint moraliter aut boni aut mali, meritorii, vel demeri-

tori, non requiritur necessariò libertas contrarietas seu specificationis, sed sufficit libertas contradictionis seu exercitij, nam eo ipso quod aliquis actus sit liber quoad exercitum, & indifferentes ad hoc ut sit vel non sit, potest cadere sub regulis morum, & per eas dirigi ac determinari. Unde Christus dum erat viator, exercebat actus meritorios & moraliter bonos, & tamen cum esset ab intrinseco impeccabilis, non erat in eo libertas contrarietas ad bonum & malum. Item Angeli in primo instanti beatitudinem meruerunt per actum charitatis, qui fuit necessarius, quoad specificationem, & liber tantum quoad exercitum, cum in illo instanti peccare non potuerint, ut in Tractatu de Angelis ostensum est.

11. Objicies primo: D. Thomas in 2. dist. 40. quæst. 1. artic. 1. ait quod actus sunt in genere moris, ex hoc quod sunt voluntarij: Sed actus pure spontanei, ut volitus boni ut sic, & amor beatificus, sunt voluntarij, cum sint à principio intrinseco, cum cognitione: Ergo sunt in genere moris, & gaudent bonitate morali. Ratio etiam id suader, si enim amor beatificus careret bonitate morali, careret aliqua perfectione quæ convenit amori viae, subindeque esset minus perfectus, quod videtur absurdum.

12. Respondeo quod quando S. Thomas ait actus esse in genere moris, ex eo quod sunt voluntarij, usurpat voluntarium pro libero, ut frequenter fieri solet, non vero pro spontaneo. Unde actus pure spontanei, ut amor beatificus, non gaudent bonitate morali. Nec propterea amor beatificus est minus perfectus amore viae, quia eadem & major perfectio eâ quam habet amor viae, ratione moralitatis, reperitur eminenter in amore patriæ, ratione physice eritatis, & determinationis necessitatis ad suum objectum. Addo quod amor beatificus non caret absolute bonitate morali, sicut absolute non caret libertate; quia licet ad Deum secundum se terminetur necessariò, ad ipsum tamen ut est in actu exercito ratio diligendi creaturas, terminatur liberè, & ut sic participat moralitatem, ut constabit ex mox dicendis de amore beatifico Christi.

13. Objicies secundò: D. Thomas qu. 19. de verit. art. 6. & in 3. sentent. distinct. 28. qu. 1. artic. 2. ad 2. docet actum charitatis, quo Christus Deum diligebat dum esset viator, fuisse meritorium: Ergo censet ad meritum non requiri libertatem à necessitate, sed sufficere libertatem à coactione. Unde ibidem in resp. ad 5. sic ait: *Etiam si liberum arbitrium Christi esset determinatum ad unum numerum sicut ad diligendum Deum (quod non facere non potest) tamen per hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis sive meriti, quia in illud non coacte, sed sponte tendit, & ita est actus sui dominus.*

14. Respondeo D. Thomam locis citatis solum velle actuum charitatis Christi dum erat in via, fuisse meritorium, non prout respiciebat Deum secundum se, quia ut sic erat necessarius, sed prout terminabatur ad essentiam & bonitatem divinam, quatenus erat ratio diligendi creaturas, praesertim rationales, pro quibus mori debebat, quia ut sic erat liber quantum ad exercitum.

15. Sed dices: Ergo perperam assignavit D. Thomas pro ostendente libertate actus dilectionis in Christo, hanc causalem: *Quia in illum non coacte, sed sponte tendit sed debebat dixisse, quia adhuc respectu istius actus ut terminatus ad creaturas, habet indifferentiam.*

16. Sed

DE VOLUNTARIO ET INVOLUNTARIO. 29

16. Sed nego Consequentiam: licet enim spontaneitas, seu negotio coactionis, non sit ratio formalis fundans in dilectione Christi laudabilitatem & meritum, est tamen ratio, permittendi in eadem dilectione ut terminata ad creaturas, indifferentiam contradictionis, fundantem rationem laudabilitatis & meriti; quia si dilectio beata Christi esset coacta, nullo modo posset esse libera libertate contradictionis, nec consequenter meritoria. Ut ergo D. Thomas salvet, actum dilectionis in Christo, sub aliqua sui consideratione fuisse liberum libertate contradictionis, ac proinde meritorium, recte hanc causalem assignat, *quia in illum non coacte sed sponte tendit, additum, & ita est sui actus dominus quia, ut dixi spontaneitas, seu negotio coactionis, est ratio permittendi dominium ac indifferentiam contradictionis, in dilectione Christi beatifica, ut ad creaturas terminata.*

§. III.

Indifferentia contradictionis, seu potestas ad agendum vel non agendum, est de essentia libertatis, secundum verò indifferentia contrarietas ad bonum & malum.

17. Prima pars est contra Jansenium, qui lib. 6. de gracia Christi, ferè per totum, conatur ostendere, libertatem simpliciter dictam non importare essentialiter nisi solam immunitatem à coactione, cum luce ac directione rationis, sicutque asserit voluntatem esse liberam simpliciter in omnibus actibus in quibus ex directione rationis operatur, quamvis aliqui sint necessarij simpliciter, ut amor beatificus, vel amor quo Deus seipsum diligit, aut quo Spiritus Sanctus producitur.

18. Nostra tamen assertio communis est apud Theologos, tam domesticos, quam extraneos, & probatur primò ex SS. Patribus, qui propriam libertatis quidditatem explicant per indifferentiam ad contradictionem, & idcirco liberum arbitrium comparant statueræ in æquilibrio positæ, vel cardini, in utramque partem versatili. Ita Basilius homil. in Psal. 61. ubi sic ait: *Vnicuique nostrum in iustis inest statuta quadam à conditore nostro fabricata, per quam rerum naturas possit appendere bonumque à malo discernere.* Quam cogitationem Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 6. his verbis exprefsit: *Quasi libripens emancipata a Deo boni libertas, & potestas arbitrij.* Similiter Augustinus lib. 3. de libero arbitrio, cap. 1. docet hominem esse liberum, quia hic arque illuc detorquere potest quendam quasi cardinem voluntatis suæ.

19. Probatur secundò ex D. Thoma, qui 1. p. qu. 83. art. 1. probat hominem esse liberi arbitrij, quia judicium rationis ad diversa habet, & non est determinatum ad unum. Quæ ratio nulla esset, si libertas nostræ voluntatis, in sola spontaneitate seu immunitate à coactione consisteret. Et qu. 19. art. 10. ad 2. ut explicit quomodo Deus sit liber, licet non possit velle malum culpæ, responder hoc non obesse, quia voluntas divina ad opposita se habet, in quantum velle potest hoc esse vel non esse. Quibus verbis aperte recurrat ad indifferentiam voluntatis divinæ, non vero ad spontaneitatem, ut ejus libertatem salvet. Item in 2. dist. 15. qu. 1. art. 1. ad 2. *Ad libertatem (inquit) arbitrij pertinet, ut actionem aliquam facere possit vel non facere, & hoc Deo convenient, bona enim que facit potest non facere.* Ubi probat indifferentiam, ut salvet libertatem arbitrij: Ergo libertas non solum secundum

Pars II.

dum statum accidentalem quem habet in nobis viatoribus, sed etiam secundum propriam rationem formalem, communem Deo & hominibus, indifferentiam, seu potestatem ad agendum vel non agendum includit, & non in sola spontaneitate, seu ratione perfectè voluntarij, adæquare consitit.

20. Probatur tertio: Liberi arbitrij ratio consistit in eo quod actus nostros sub nostra potestate & dominio habeamus, unde Græci principium liberum arbitrium appellant, quæ vox significat sui potentem, & dominum actionis suæ: *At dominium & potestas supra nostros actus, non dicit solam spontaneitatem & immunitatem à coactione, sed insuper essentialiter requirit indifferentiam & potestatem ad opposita: Ergo & liberas.* Major constat, Minor probatur ex D. Aug. & S. Thoma: Ille enim de spiritu & littera cap. 3. sic ait: *Locum quicunque habere in potestate dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit.* Ille vero 1. p. q. 82. art. 1. ad 3. *Sumus domini (inquit) nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere.* Et 1. cōtra Gent. c. 68. *Dominum quod habet voluntas supra suos actus per quod in eis potest est velle vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam causæ exterius agentis: Spontaneitas autem seu immunitas à coactione, non excludit determinationem virtutis ad unum, sed tantum violentiam causæ exterius agentis: Ergo dominum & potestas supra nostros actus, non importat solam spontaneitatem, & immunitatem à coactione.*

21. Probatur quartò: Cerrum est Lutherum & Calvinum, veram homini eripuisse libertatem: Sed illi non negabant voluntatem hominis agere spontaneè, & sine coactione, arque sub luce & regime rationis; immò hoc ipsum aperte profiteretur Calvinus lib. 2. inst. cap. 6. his verbis: *Liberi arbitrij hoc modo dicitur homo quod voluntate agat, non coactione.* Et lib. 2. de libero arbitrio. *Si coactioni (inquit) opponitur libertas, liberum arbitrium & satror & conjanter affero ac pro heretico habeo quisquis secutus est: Ergo vera hominis libertas in sola spontaneitate seu immunitate à coactione non salvatur, sed etiam indifferentiam seu potestatem ad agendum vel non agendum essentialiter includit.*

22. Demum probari potest eadem pars hoc discursu: Augustinus passim proficit concordiam libertatis cum gratia efficaci, difficillimam esse, obscurissimam, & paucis intelligibilem: At si vera hominis libertas in sola spontaneitate consisteret, & sola interea coactione violaretur, difficultas illa levissima ac nulla prorsus esset; cu apud omnes ferè Theologos constet, voluntatem nostrā non posse à Deo cogi, quantum ad actus ab ea elicitos, ut cap. 2. ostendimus: Unde libertatis nostræ cum gratia efficaci concordia, non solum manifesta esset, & ab omnibus intelligibilis, sed etiam illorum extremitum discordia impossibilis esset, & prorsus inintelligibilis, quia ut ait Anselmus supra relatus: *Inveni non potest velle aliquid, quia non potest velle nolens velle: Ergo vera hominis libertas, non consistit in sola spontaneitate seu immunitate à coactione, ut contendit Jan senius.*

23. Secunda pars assertionis, quæ dicit indifferentiam contrarietas ad bonum & malum non pertinere ad essentiam libertatis, sed solum ad statum accidentalem quem habet in nobis viatoribus, nondum clarè videntibus divinam essentiam, probatur primò ex Augustino lib. 1. operis imperfecti folio 150. ubi reprehendit Julianum, aliosque Pelagianos,

C 3 Pelagianos.